Ч. 269. Чернівції, пятниця дня 6. (18.) грудня 1896. Рочник XII.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА

за „Буковину“ виносить
на цілий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграниції 20 рублів або 40 франків.

Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі ґазет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

ВИХОДИТЬ

щодня кромі неділь і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адмінїстрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошеня приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надісланім“ по 10 кр. від стрічки.

Промова п. Ол. Барвіньского.

(Конець).

Значні поступи на поли науковім можна би осягнути відповідною обсадою істнуючих опорожнених катедр при львівскім університеті з рускою мовою викладовою і заснованем нових. При фільософічнім факультеті у Львові єсть лиш одна катедра для рускої мови і лїтератури (тепер суплєнт) і для історії з рускою мовою викладовою, що не відповідає потребам збільшаючих ся руских шкіл середних. При правничім виділї єсть катедра цивільного права опорожнена від кількох лїт, хоч зголосив ся стипендист запомаганий високим мінїстерством просьвіти, котрому знатні наукові поваги берлиньского і віденьского університету висказали за єго наукові юридичні розправи повне признанє, але він не мав того щастя здобути собі прихильности львівского правничого виділу.

Там уважали за добре пустити ся на експерименти з доцентом, котрі зовсім не удали ся, бо правничі слухачі рускої народности не ходять на єго виклади, і він мусів їх залишити. Відносини на тамошнім університетї виробили ся на жаль такі, що рускі доценти мусять габілїтувати ся насамперед на заграничних університетах, щоби могли відтак знайти признанє у Львові.

То не може зовсім причинити ся до наукової спроможности руского народу і до підготовленя академічного доростку анї до заведеня національного мира і було би дїлом просьвітної управи усунути то зло, тим більше, що она, здаєсь, єсть о сих подїях достаточно поінформована.

Але ми сподїваємо ся від просьвітної управи не лиш піднесеня наукової спроможности руского народу, а й підпираня знаходячих ся молодших талантів в цїли артистичного образованя. Що-до сего предложено мінїстерству просьвіти поданє руского академічного маляря, і я позволю собі припоручити єго горячо п. мінїстрови просьвіти.

В справі середних шкіл в Галичині позволю собі запримітити, що з кождим роком більшаюча фреквенция не єсть зовсім чимсь, що викликувало би обаву, бо у нас о гіперпродукциї інтелїґентного пролетарияту не може бути й бесїди. Противно, показує ся значний брак урядників і учителїв. Дальше заострене вступних іспитів було би длятого тим менше оправданим, що н. пр. сего року шкільного репробовано при вступних іспитах 26 процент, що дає доказ о значних жаданях при іспитї.

Велика фреквенция в галицких школах середних вказує лиш на то, що збільшенє шкіл середних в Галичині єсть все ще конечною і дїйстною потребою, і що управа просьвітна мусить з тим числити ся. Особливо у всхідній Галичинї суть великі простори, де нема нїякої школи середної а що там жиють по найбільшій части Русини, то було би порадно заснувати нову руску ґімназию на всходї або північнім всходї Галичини. При сїй нагодї позволю собі поургувати переобразованє руских кляс паралельних при ґімназиї в Коломиї на третю руску ґімназию державну.

Було би до бажаня також збільшенє реальних шкіл в Галичині, а за відповідний осередок більшого простору треба би вибрати Дрогобич, де рада громадска дала би потрібний будинок.

Брак учителїв в галицких школах народних і сильна фреквенция в семинариях учительских, особливо же у львівскій женьскій семинариї учительскій промавляють найлїпше за конечною потребою розширеня сих заведень наукових. Потреба би передовсім оснувати женьску семінарию учительску у всхідній части Галичини, н. пр. в Стрию або Теребовли з переважно руским характером, бо маємо одну утраквістичну женьску семінарию у Львові, а та в Перемишли має переважно характер польский і длятого кандидатки стану учи-

7)

МАРТА.

Оповіданє
Володимира Лавровского.

(Дальше).

Він усїв безсильний і став ще білїйший. Його очи запали ся ще глубше, страшними являли ся широко відчинені і болїсно скривлені губи. Грудь його віддихала тяжко, та немічно. Він продовжав уже шепотом говорити.

— Ненависно і з кпинами глядите ви на мене — бо чужа смерть і заглада, се іменно ваша гордість. А я хорий чоловік — хорий і вмираючий... Ох, серця в вас нї крихти!

— Нї, нї, — не вмираючий! живий і безсмертний! — крикнув Луцкий з великим напруженем і прібуючи ще раз встати. Однак затряс ся весь, як вітром сполохане листя. Нараз відчинили ся його губи і він впав, заллявшись весь кровю.

Ми кинули ся його ратувати.

Збуджена зі сну женщина зібрала ся з постелї і я сейчас в нїй пізнав — Марту.

* * *

Хорого вклали ми в постелю. Марта сїла биля нього — він устромив в ню свій страдаючий погляд. Вона взяла його долоню в свої — його лице дещо прояснило ся: дитинячий усьміх явив ся коло острих кутиків губ.

— Я чув тую кров, Марто — шепнув Луцкий — ту сьвіжу кров, що бу-у-хає...

Кров та бухнула ще раз. Ми заказали йому говорити. Він поринував ся нам, як дитина.

Між тим винесли ся неспостережено Труш і Остапів. Грушка побачив їх і дїгнав на подвірю. Він стукав тяжко і витопкував обцасами, ідучи.

— А ви то як сьміли кпити собі з такого чоловіка? — відозвав ся до тих, що відходили і замахнув ся на них кулаком. Они його відіпхнули і винесли ся скоренько.

— Він у нас сьвятий! — кликав Грушка на всю хату — сьвятий! Не приходїть більше, бо розтовчу лоб!

Ми успокоїли хорого. Він ледви дихав — удар був незвичайно сильний. Дивувало мене, як та одробина крови, що лишила ся, була ще в силї правити нужденним орґанїзмом. А він жив, хотїв жити і не думав розставати ся з житем...

Біля нього сидїла Марта — півсонна і з обвислими губами порала ся коло хорого. Блїді єї і запалі щоки, худе тїло і немічні рухи, — не виявляли великого житя. Неподвижно дивила ся в чорну стїну против себе, то знов стягала брови...

Просила мене навідати ся до хорого другого дня.

* * *

Я прийшов. Стояв день хмарний — тяжка, та холодна мрака придавила сьвіт.

Луцкий лежав безсильний — навзнак. Заєдно домагав ся сьвіжої води і пив єї жадно; грудь його ледви підіймала ся.

— Конець се? — розважував я в собі. — А він став менї повірювати свої страшні пляни в коротких, уриваних словах.

Велика палата мала полетїти в гору, в воздух, — від одного удару в невеличку скринку — самий простїський інструмент... Придавлені камяними руїнами, мали найти там сотки здорових і веселих свій остаточний конець...

— А ся будівля? — спитав я наконець.

— Опера — звучала тихонька відповідь, а за нею пішов немічний усьміх блїдих губ. Я глянув на Марту; она скоренько відвернула ся.

З Мартою стрінули ся ми в брамі.

— Буде жити? — питала мене она скоренько

З великим напруженем ждала моєї відповіди.

— З ним зле...

— Вмре? коли?

— То єсть... — почав я, однак мене перебила Марта.

— Були вже ту такі ворожбити, що на три днї вперед ворожили — от, хоть би Труш — а він до сегодня живий і дихає!...

Мною дрощ перейшла: слова єї мене вразили, я пробував закпити собі з неї.

тельского мають за мало нагоди вивчити ся вповні рускої мови викладової.

Русини в Галичині мають одну одні́сеньку чотирокласову школу для дівчат, іменно же руску школу вправ при женьскій семинарий учительскій. Руска молодїж шкільна не має длятого нагоди побирати науки шкіл видїлових в своїй рідній мові. Руске товариство педаґоґічне у Львозі внесло длятого петицию до вис. мінїстерства просьвіти і просило о переобразоване згаданої чотирокласової рускої школи вправ на школу видїлову з рускою мовою викладовою.

Факт, що доси не маємо анї одної рускої школи видїлової в Галичинї, есть на мій погляд найочивиднїйшою причиною потреби заснованя такого заведеня наукового і поручаю длятого сю справу як найгорячійше прихильности п. мінїстра просьвіти.

Нехай менї ще буде вільно звернути увагу управи просьвітної на конечність підготовленя приховку головних учителїв для семинарий учительских. Унїверситети не суть в силї покрити потребу сил учительских також і для семинарий учительских а внаслїдок того краєва власть шкільна змушена предкладати на сї посади учителїв шкіл видїлових, ба, були нераз случаї, що треба було посади головних учителїв обсадити учителями без академічного образованя. Єсть длятого обава, що при такім браку учителїв потерпить уровень семинарий учительских.

Було би для того конечним устроїти унїверситетскі курси для учителїв видїлових і дати їм можність розширити свій круг погляду і збільшити та поглубити своє знанє під взглядом науковим.

Позволю собі також покласти мінїстерству віроісповідань на серце основанє епархіяльних семинарий духовних для греко-католицких питомцїв в Станїславові і Перемишли, як також відреставрованє епископскої катедри в Станїславові, з просьбою, щоби схотїло сї справи скоро залагодити.

Бажаня буковиньских Русинів.

При сїй нагодї хочу піднести ще кілька бажань буковиньских Русинів. (Пос. бар. Василько: Ті Вас, паноньку, нїчого не обходять!) Прошу, мене о то просили. (Пос. бар. Василько: Нїхто Вас не просив!) Не маєте менї тут щось говорити; яко посол маю право в сїй справі говорити! Передовсїм промавляю як найгорячійше за роздїленем черновецкої семинарий учительскої на руску і румуньску і за основанем рускої школи вправ, дальше за основанем рускої школи дївочої з фонду релїґійного і за іменованем професора греко-православної теольоґії пасторальної з рускою мовою викладовою при видїлї теольоґічнім в Черновцях. При державній ґімназиї в Черновцях було би також конче потрібним систе-мізованє одної посади учительскої для науки греко-католицкої релїґії.

Наконець нехай менї буде вільно звернути увагу правительства на то, що в поодиноких ресортах мінїстерских нема зовсїм руских фахових референтів. З того такі наслїдки, що дотичні мінїстерства бувають у всїляких справах дотикаючих рускогo народу, недостаточно або хибно інформовані. Не лиш наші національні інтереси, але також і річеві причини вимагають того, щоби вис. правительство щось порадило в сїм напрямі, а передовсїм щоби бодай до мінїстерства справ внутрішних, просьвіти, справедливости, рільництва, фінансів і зелїзниць були покликані референти рускої народности.

То відповідає також засадї справедливости, окликовій тенерішного правительства, котре в своїх змаганях, щоби завести внутрішний мир, повинно руководити ся золотими словами визначного знатока австрийских відносин, д-ра Адольфа Вішгофа: „Лиш там, де право і справедливість сьвяткують свою побіду, знаходить ся внутрішний мир, знаходить свобода безпечне пристановище!“ (Грімкі оплески).

(Резолюциї, поставлені пос. Барвіньским, передано комісиї буджетовій).

Руска мізерия.

(Дѣло і Товариство ім. Шевченка).

З результату остатних загальних зборів тов. ім. Шевченка нїхто не вийшов вдоволевий. Навіть ті, по котрих волї они випали, старають ся тепер скинути з себе закид, мов то они хотїли зашкодити товариству. Глядають за виновниками і не бачать, що ті находять ся поміж ними самими; чисто фінансові відносини товариства накручують на лад своєї полїтики і гнївають ся не на о. Стефановича, що зрадив їх наміри, лише на „Буковину,“ що ті наміри в інтересї товариства виявила. Не подавши вірного справозданя із зборів, тепер старають ся звалити всю похибку своїх поступків на полїтичних противників (реалїстів). „Дѣло,“ почуваючи свою вину, починає війну з нами. Нехай буде і так!

Подаємо основану на адмінїстрацийних книжках товариства промову проф. І. Громницкого, з котрої читателї найлучше переконають ся, що по нашім боцї правда. Фактом есть, що з несплаченої ще 1893 року суми 1136 зр. (давнїйшого довгу) і дальших рестанций уросла при кінци 1895 року сума 3392 зр. довгу „Дѣла“ в друкарнї товариства. З неї сплачено доси зовсїм мало — а решту Бог заплатить, а певно не опозицийники, жертволюбні на слова, а скупі на гроші. І при тім всїм прихильники „Дѣла“ і кажуть і пишуть, що товариство не мало нїяких страт!

Не раді би розголошувати сю руску мізерию, але коли „Дѣло“ починає правду до гори коренем вивертати, ми мусимо се чинити. Проф. І. Громницкий пояснив відносини „Дѣла“ до товариства ім. Шевченка в такий спокійний і предметовий спосіб:

Маючи вияснити мотиви виповіди друку всїх часописий полїтичних: Дїла, Батьківщини і Правди в нашій друкарни з кінцем б. р. мушу повернути гадкою до послїдних наших загальних зборів, що відбули ся в початках червня.

— Вам мук його жаль? Не стає вже терпеливости? А він так за вас дбає і за вашу — оперу...!

Марта спаленїла.

— Вичікуйте лиш спокійно його смерти, — говорив я дальше, — а сповнене великих плянів, не журіть ся, він передасть хоть би Остаповому.

На спомин Остапова она дрогнула.

— Ох, яка ви, Марто, слабодушна!

— Не винна я сьому — перебила мене — Остапів мене підійшов і обманув. Я жадала одної мести за всї мої муки — нї, не за муки, а за обману — я йому розказала і молила помочи... А знати не могла, що він такий — що він, Остапів, шпіон.

Я стояв зчудований — шпіон! Отсе штука.

— За яку обману? питав ся я.

— Яку обману! Найбільшу і тяжку: я гадала, що сей слабосильний горбун менї новий покаже сьвіт: сьвіт пожоги, сьвіт заглади і ненависти — а він лише вміє язиком бовтати, мріяти і по тюрмах висиджувати: він лише терпіти вміє... Звязав мої руки тяжкими кайданами — він лишень мене мучив! Він — одна лож: на сей подвиг з оперою жду вже від пів року. А колись-то не втерпіла і його скринку на нїм самім хотїла випробувати. Під сим вікном еї підпалювала і сю нужденну хату, в купі зі всїма нами, хотїла пустити з гуком у воздух. Ну, та скринка! Нї одна цеголка не рухнула ся з місця — лиш попарила собі пальцї...

Нагадав я немічне тїло, конаюче в комнатї і жаль менї його стало. Скоренько розпрощав ся я з Мартою.

* * *

Як она з ним звязала ся? Я спитав еї про се. Луцкий лежав, конаючи, а Марта розказувала менї в сусїдній комнатї.

— Бувають в мене хвилї — от, як сегодня — що житє моє здає ся таке ясне і таке стає просте, тай зрозуміле менї самій перед очима, що я тодї мимоволї віддихаю. Нїчого нема відраднїйшого як такі хвилї: легко тодї робить ся чоловікови...

— Була одна така хвиля, тодї, як мати моя померла — сему півтора року. Я жила все ще в Парижи і вела те житя, що колись ту: в скуцї і в нуждї, з дня на день... Сама блукала улицями рухливої столицї, коли між тим дивна брала ся відрада: сама я — саміська, як палець — думало ся менї; — вільно менї сегодня, що серцю під лад!

— Тай дивно, хотїла передовсїм посьвятити ся... зробити щось великодушне... — щось, що одним-одне по моїй вдачі — я се чула тодї і нїчого більше не бажала — лиш терпіти!

— Ну, нї на великодушність, нї на терпінє не стало тодї нагоди; однак я стрінула на улицї нужденного горбуна, що саміський, як палець, стояв під камяним муром, а кров ішла йому з рота: — я пристала до нього і поволїкла ся за ним — разом з тими, що відвезли нещасного у шпиталь...

— От, так ми зійшли ся, а далї і подружили ся. Та я вже мала вам нагоду розказати, як він мене обманув... Чогож я бажала? Правди трївкої, одної якоїсь правди! Я те знала, що любови в него не найду... і еї вже більше не шукала... Однак нераз я зачувала, що есть на сьвітї люде, що всїм горячим і щирим серцем уміють ненавидїти сьвіт: — його лад і свого ближнього, та всю дрянь житя; — що есть на сьвітї пожога, що немилосердною загладою грозить злу... От і бажалось менї їм повірити: прилягти до них цїлим серцем і всїм бажанєм — я бажала і правди!

— Терпіла муки, несла офіру день в день, зносила злість і примхи хорого чоловіка, як його, сього слабого і нужденного, найвірнїйша подруга, — адже я женщина!...

— Самолюб плїв менї о собі і сьвятими були для мене його слова. Він плїв — я йшла дещо дальше: чину жадала женщина — я підмовляла його, а він менї сьвято обіцював. Тай не перечу сього: я вміла зі свого бажаня зробити нераз власну його мрію. Був час і менї здавало ся, що ще дальше — богато дальше піду; що збудую назад давну пишну будівлю, свою власну, ту велич-сьвятиню хорошої, та чистої любови, де найчуднїйшими звуками відзиває ся принадливе чувство — те, що колись я так щиро кохала... Ну, не вдало ся: його чувства були не ті — були они за нїмі на такі звуки.

— Тодї я забажала пустити їх у воздух! обернути в порох! неправду розвалити в руїну — раз на все! Уміла уявити йому щасливі, ситі, та здорові лиця, що з буржуазним спокоєм споживають хороші днї короткого житя без скуки і мук, прислухуючись хоть би солодким звукам музики з вигідних льож і безчисленних крісел в опері... Величну будівлю обіцяв він менї пустити у воздух!

— Він мене обманув! Нинї я гола і обдерта зі всього, бо я йому більше вірити не в силї

Панове участники тих зборів тямлять, що між зібраними членами слїдне було якесь недовіріє, якесь занепокоене, якіесь обави. Занепокоене се мав викликати по части проект статуту нового, предложений зборам до ухваленя, в більшій мірі однакож, як опісля показалось, обава о долю независимих видавництв полїтичних, супротив котрих більша часть бувших видїлових буть то би мала заняти неприхильне становище.

Говорено на зборах з одної сторони о малім зиску з друку книжок шкільних, з другої сторони о неоплатности полїтичних дневників, котрі може й не бачили би божого сьвіта, як би не згадані книжки.

Всї ті речі найшли кілька днїв опісля, відгомін в часописї „Буковина,“ де поміщено довірочний лист о. Стефановича, та сказано між иньшим, що зі шкодою для наукового товариства терпить ся в друкарни неоплатні полїтичні часописи, котрих істноване зависить від замовлень Ради шкільної.

Статї сї звернули на себе увагу компетентної власти. Опираючись на видрукованім листї, де сказано було, що Тов. ім. Шевченка має міссию навіть зі своїми стратами піддержувати народні видавництва, котрі, стоячи власними силами, не моглиби в значній части держати ся, заявлено заступникови неприсутного тодї у Львові голови, що правительство дає товариству друк книжок шкільних і підпирає его подання о субвенциї до Міністерства не на те, щоби піддержувало своїми фондами полїтичні часописи, чи то в формі субвенций, чи удїлюваня надмірного кредиту, але на те щоби товариство могло лекше осягнути статутом означену цїль, себ-то плекати і розвивати науку в рускій мові.

Як небудь старано ся спростовати здогади про обертане доходів за друк книжок шкільних на субвенціоноване полїт. часописей, то все таки супротив наведеного в „Буковинї“ а не відкликаного листу (бо він був правдивий — *Ред.*) тай супротив дальших дедукций „Буковини,“ головно-ж супротив фактичного стану річи, годї було заперечити всьо, що було там подане. І так той сам лист, що мав причинитись до дальшого задержаня status quo з полїт. часописями в нашій друкарни мимо волї автора став оружієм для виступленя против того status quo...

Справа ся була опісля докладно обговорена на видїлї в притомности директорів секций і рішено вислати трьох делеґатів на засїданя спілки „Дѣла,“ щоби представити П. Т. Спільникам прикре положене видїлу та піддати їм гадку, перенестись з кінцем року до иньшої друкарнї. Се дїяло ся ще перед фериями. Делеґати вивязали ся із свого завданя, однакож спілка рішила дати відповідь аж з початком вересня і прислала по засїданю своїм на дни 1-го вер. повідомлене до видїлу, що она не має нїякої причини виповідати дальший друк часописи „Дѣла“ в друкарни тов. ім. Шевченка.

Не позістало одже видїлови нїчого иньшого, як самому виповісти друк всім полїтичних часописям: Дѣлу, Батьківщинї і Правдї — завчасу, щоби мали доволї часу уладити свої дїла до кінця року. І зроблено се на засїданю 9-го вересня 1896 та повідомлено згадані видавництва без подання дальших мотивів, бо ті, як гадав видїл, знані були спілцї „Дѣла“ із устних заявлень делеґатів. Рішаючим моментом при тій ухвалї було ратувати загрожені видавництва товариства і саме товариство.

Видїл був переконаний, що лекше прийде ся „Дѣлу“ обійти ся без друкарнї Товариства, де будь що будь таки треба за друк платити, ніж нашому Товариству без тих доходів, що в протягу послїдних 3 лїт поставили его на ноги, дали спроможність поплатити позатягані значні пожички, розширити друкарню, видавати правильно записки в 6 книгах на рік, крім того по одному томови жерел і збірника етноґрафічного та записок правничих, видавати зі значними жертвами „Зорю,“ удїляти підмоги для лїтератів, артистів тай в загалї розвинути рухливу і хосенну діяльність признану так в краю як і по за границею.

Не руководив ся при тім видїл зовсім якоюсь неохотою специяльно до „Дѣла“ або й до „Батьківщини“ — він вимовив також і „Правдї,“ хоч залеглостий у неї не має, тай постановив не принимати до друку жадної полїтичної часописи а натомість підпирати по змозї рух лїтературний і науковий.

Придивім ся тепер близше тим „стратам,“ що грозять Товариству через постанову не друковати полїт. часописи та осьвітлїм трохи фінансові відносини згаданих видавництв до нашої друкарнї.

Я позволю собі зійти ту на „Дѣло“ і сягнувши до кінця р. 1892. виказати як поступала управа Товариства, що від 1892 р. спочиває переважно в тих самих руках, супротив тої часописи.

З кінцем р. 1892, одже з кінцем 13-го року істнованя часописи, винно було „Дѣло“ друкарни квоту 7136 зр. Квота ся призбирала ся за 13. лїт через річні недоплати і зросла до таких розмірів, що о заплаченю цїлого довгу не могло бути і мови; і тодї приступлено в р. 1893 разом зі Спілкою „Дѣла“ до уреґульованя тих значних рестанций. Одержавши 500 зр. готівкою та перенявши на власність оставший наклад 46 томів бібліотеки найзнаменитших повістий по половинї цїни номінальної вартости 2560 зр. і довжників за тую бібліотеку на 447 зр. відписано з довгу „Дѣла“ кругло 4000 зр., тай зроблено надію відписати дальших 2000 зр., наколи до певного означеного часу заплатить „Дѣло“ готівкою 1000 зр.

Се і наступило, хотяй значно пізнійше нїж умовлено, в наслїдок чого з давного довгу 7136 відписано (за отриману готівку 1000 зр. і бібліотеку „Дѣла“) 6000 зр. Остала ся ще до покритя квота 1136 зр., котра до означеного речинця мала бути готівкою в цїлости покрита. Сподївано ся, що чейже покрите те не натрафить на великі трудности, а щоби на будуче відносини друкарнї до часописий управильнити, упормовано високість кредиту на 800 зр.

Але-ж надії видїлу на управильнене сих відносин не конче сповнились, рік 1894 кінчить ся дефіцитом 2563 зр. а довг сей не зменшує ся в р. 1895 але еще прирастає. Видїл знова хотів до якогось ладу довести сю справу і тому на засїданю 18-го жовтня 1895 виключає на разї з того довгу 2000 зр. немов позісталість ще з років давнїйших і напирає поки що на покрите прочої квоти до кінця грудня 1895 під загрозою виповідженя з новим роком 1896.

Та помимо того сальдо виносить з кінцем року 1895 квоту 3392 зр. а „Дѣлу“ не виповіджено друку. — З того, що досп сказано виходить, що значна редукция в р. 1893 і 1894 як нибудь причинила ся до обниженя дефіцітів „Дѣла“ в друкарни (з 7132 по конець 1892 на 2563 зр. (кон. 1894), все таки не допомогла до цїлковитої санациї „Дѣла“, бо з кінцем р. 1895 винно оно 1830 зр. більше нїж з кінцем 1892. р.

Сей, що так скажу, хронїчний дефіцит „Дѣла“ був головно причиною, що не можна було згаданої статї опрокинути а тим самим треба було числити ся з заявою правительства.

Вправдї каже дехто, що друкарня не понесла нїяких страт на „Дѣлѣ“, хиба що друковала без заробку. Але чиж друковане без заробку не є вже стратою? Чи досить лише оплатити зецерів, та людий занятих при машинї? Адже-ж при щоденній ґазетї з'уживають ся дуже машини, черенки, фарба, коштує щось і окремий льокаль для зецерів враз з осьвітленем і опаленем, а кілько-ж то бувало таких тижнів, що уплата тижнева „Дѣла“ не виставала на оплачене складачів, а лучає ся до року кілька таких недїль, що друкарня зовсім нїчого не дістає, а прецїнь людям треба заплатити — годї їх відсилати до адмінїстрацнї часописи — де-ж процент від готівки, що в той спосіб кредитувало Товариство „Дѣлу“?

А впрочім чи „Дѣло“ одиноке видавництво, з котрого друкарня не повинна — як дехто каже — мати жадних зисків? Чи не видає Товариство від р. 1885 власним коштом лїтературну часопись „Зорю“, докладаючи до неї від часу відмови дебіту до Россиї 2000—3000 зр. а перед тим 700—1000 зр. річно? Чи не видавало оно через 2 роки з цїлковитою стратою Часопись правничу? А виданя руского Тов. педаґоґічного: „Учитель“ і „Дзвінок“, чи не стоять они головно кредитами в друкарни помимо побираних субвенций з фондів краевих? Чи-ж не заслугують они скорше на піддержку Товариства наукового нїж полїтичні ґазети? Адже-ж і „Батьківщинї“ треба було при змінах властителїв — а се лучало ся досить часто — відписувати частину довгів — разом на 800 зр.

Питаюсь панів, чи є друге яке товариство руско-народне, що робило би стільки для несвоїх видавництв, що Тов. ім. Шевченка? А люди наші так привикли до такого пожертвованя товариства, що уважають се немов за задачу статутами ему наложену, „треба, кажуть, хоч би і з власною стратою піддержувати народні видавництва“, та гнївають ся на видїл, що він тої міснї бодай що до полїтичних часописий дальше сповняти не може.

Наукова діяльність Товариства се для них підрядної мабуть ваги, без котрої Русь дихала тай дальше дихати може, ідеальним станом мабуть той, що був до недавна в Товаристві: мізерия фінансова, що лякала кождого перед приниманем якогось важнїйшого ресорту в видїлї Товариства, а всеї наукової діяльности хиба тілько лишень, що при видавництві „Зорі“. Бо і що могло Товариство до р. 1892 дати своїм членам, що 100 зр. вложили, як не всего на всего: Studien auf dem Gebiete der kleinrussischen Sprache покійного Омеляна Огоновского, одинокого, що репрезентував наукову діяльність Товариства а опісля яко передрук з „Зорі,“ его історию лїтератури рускої?

В р. 1892 появляє ся I том „Записок“, в слїдуючих роках виходили „Записки“ неправильно, але число томів все росло, а тепер завдяки проф. М. Грушевскому, котрий приїхав до нас, щоби сповнити наукову і громадску міссию між нами, являють ся правильно що року 6 обемистих томів, виходять грубезними томами жерела історичні — і скромнїйшими трохи Збірники етноґрафічні, скликують ся правильно секциї наукові, в котрі вкладають свою працю виднїйші наші учені і лїтерати, тай приспоблена вже і до працї охотна молодїж академична. — Фондів на те достарчують субвенциї краеві і мінїстерияльні в квотї 4500 зр. річно, а також і по части дохід з друкарнї, збільшений від часу перенятя друку книжок шкільних, і в малій тільки части се доповняють вкладки річні членів.

Доходів тих материяльних з трудом тілько і постепенно здобутих годї нам тепер з легким позбувати ся серцем, тим більше, коли нема вигляду щоби який Русин-меценат або й нарід при своїх злиднях заступив Товариству так значний убуток.

— йому, нї нікому другому! Нинї я більш голодна, чим перше була... По що я жила? що я вчинила? Нїчого — пустиня, аж страх збирає!

— Ой, збирає — часом зачиню ся одна в комнатї і чую страшні звуки, тай привиджують ся менї страшні тїни: мати являє ся і я чую еї страдаючий голос; виджу слїпу тїтку — всїх, що померли... Они руки ломлять надо мною і молять мене...

— Що я їм винна? Чого они хочуть?

— Блуджу улицями, як божевільна і хоче ся себе убити, кинути ся в воду. Знов настає сьвіжий день — і знов текуть давні стони вічно конаючого — його кашель, та проклони і їдка жовч немічного самолюба.

— Жите мое я сьогодня розумію; розумію, що я була вчера божевільна, коли як шалена гнала над беріг нїмої і важної ріки... Однак прийде хвиля і я кидаю ся товстому Остапови до ніг в тім божевілю і в шпіона прошу пімсти...

— Чую, що піді мною пропасть і лечу в ню стрімголов!

Марта розказувала, сперши ся об край стола. Просто і коротко виходили еї слова: она се добре передумала і розуміла... Наконїд просила, вернути еї ту синеньку книжочку, що два лїт сьому назад дала менї на переховок. Я обіцяв еї принести на другий день.

З сусїдної комнати дав ся чути глухий голос; Луцкий звав Марту до себе.

Ми розійшли ся.

(Конець буде).

І з тих лише мотивів мусїв Виділ рішити ся, виповісти друк політичним часописам „Дѣлу“ „Батьківщинї“ і „Правдї“ з кінцем б. р.

І чи се значить може не дбати про матеріяльний і моральний стан товариства?

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 17-го грудня 1896.

Стан недуги Корнила Устияновича — як нам пишуть з Вижницї — вельми поважний. Перебувши тиф щасливо, попав в запалене обох легких, і вже девятий день, як з сего запаленя не може вийти. Дуже сумлїнно доглядає недужого его особистий приятель і почитатель др. Гецлїнґер, а не мало врадував недужого др. Залозецкий своїми відвідинами бодай на кілька хвиль. Недужий виплюває доволї харкотиня, живчик, серце, добрі і хотяй на разї нема нїчого надто непокоячого, то однако зваживши 58 лїтний вік, его небезпечність велика. Відрадою недужому суть многі запитаня про стан его здоровля, між иньшими достойного Тита Ревакoвича, на що недужий конечно збирає ся відписувати. Дай Боже, щоби ще підоймив ся. Слюбував в разї подужаня вималювати один образ до Сучавскої а один до Вижницкої церкви. На вістку недуги Корн. Устияновича відвідав недужого его помічник в малярстві Мартинюк, прибувши нарочно длятого до Вижницї.

Ювилей 25-лїтної служби обходив вчера директор сучавскої ґімназиї Стефан Репта. Він родив ся 1844 р. в Рускім Банилові, по окінченю студий став суплентом, а опісля професором при сучавскій ґімназиї і вчив там попри латиньску, грецку і нїмецку ще і рускої мови. Кажуть, що тодї дир. Репта признавав ся отверто ще до Русинів. Коли-ж его перенесено до Чернівцїв, він — як то у нас дуже часто буває завдяки обставинам — став Волохом і вже тепер мабуть забув, що він Русин. Своїми педаґоґічними здібностями здобув собі велику повагу, на яку заслужив собі також своїм тактовним поведенем. Шкода нам чоловіка, котрого і ми вміли би цїнити і поважати.

Почтовими офицыялами на Буковинї іменовані Людвик Тобіш, Іван Лисиньский, Антін Звержина, Ґустав Беслер і Людвик Вольф.

Краєвий маршалок, пос. Іван Лупул був в понедїлок на авдиенциї у цїсаря.

Слїдуюче число „Буковини“ вийде задля завтрішного сьвята св. Николая в суботу вечером.

По громадских виборах. Вчера відбули ся вибори з першого кола середмістя Чернівцїв, а тим самим закінчили ся громадскі вибори. Перейшла знов урядника лїста, на котрій були також два Русини: судовий радник Володимир Ясеницкий і др. Володимир Залозецкий. Лїста сполучених лїбералів, Поляків і Волохів (ми ґратулюємо до того зрозуміня „спільних“ інтересів!) перепала, отже перепали також бар. Фірт, др. Ґольденберґ, Штайнер, Бежан, Воюцкий і Гальбан. — Черновецка рада громадска складає ся з 50 членів, з тих остали ще із старої ради 18 (з них 9 жидів), а вибрано тепер 32 (між ними є лише 4 жиди). З тих 32 радних були вже попередно радними 16, а 16 вибрано цїлком нових. Жиди втратили разом 6 мандатів, а Волохи 1, натомісць зискали Русини 1, а решту Нїмцї. Всї признають, що такої горячої борби, як при сих виборах, не було ще в Чернівцях; се видко було хоч би з того, що політичні урядники аґітували дуже завзято, а вчера голосував навіть впр. митрополит Чуперкович на урядничу лїсту. Завзяту акцию державних урядників уважають як вотум недовірия для дотеперішної господарки лїбералів. А тепер приглянямо ся трохи близше, як держали ся Русини при сих виборах. В третїм колї голосували Русини після компромісу на лїбералів і Поляка, а лїберали зрадили Поляків, і вийшли два контркандидати. В другім колї поставили урядники одного Русина (д-ра Филиповича), а лїберали двох Русинів (д-ра Филиповича і сов. Ясеницкого), але коли прийшло до голосованя, лїберали креслили (!!) імя сов. Ясеницкого, так що сей дістав в другім колї всего лише 33 голосів самих руских урядників! Се означало цїлком звичайну зраду лїбералів сповнену на Русинах. В першім колї лїберали не поставили сов. Ясеницкого на свою лїсту, а противно звязали ся з Поляками (котрих в третїм колї зрадили) і з Волохами, аби ратувати своїх лїберальних стовпів. Однак урядники поставили в першім колї двох Русинів. Тут голосували всего 106 (на 115 управнених) виборцїв, а урядники мали забезпечених 49 голосів. Русини розпоряджають в першім колї 8 голосами, значить, они рішали, бо коли би голосували за сполученими лїбералами, Поляками і Волохами, то були сї побідили. Коли-ж Русини побачили що лїберали зрадили Русинів в другім колї, бо анї один з них не віддав голосу на сов. Ясеницкого, а в першім колї не поставили руского кандидата, то рішили ся за урядничою лїстою і тим рішили справу. Приповідка каже: котюзї по заслузї! Коли-б лїберали не були маневрували лише зрадою, були би лїпше вийшли, а так нехай знають, до чого веде віроломство. Для Русинів остануть сї вибори в памяти і наукою для недалеких виборів до ради державної!...

Телеґрами „Буковини“.

З дня 17-го грудня 1896 року.

Відень. Сюди прибули депутациї гр. пр. віроісповідників з Мостару і Сераєва з жалобами против розпоряджень босаньского правительства в церковних справах. Позаяк цїсар не хотїв всїх нараз приймати, депутациї лишили свої пропамятні письма, а самі від'їхали домів.

Відень. Рада державна радила над буджетом мінїстерства краєвої оборони. Мінїстер ґр. Вельзерсгаймб назвав поєдинки останком варварских звичаїв, однак протестував против того, мов би официри давали найбільше причини до поєдинків. До сего предмету говорили посли Форманек, Поповский, Кайзер, Траїнсфельд, Пешка, Пляє, Бянкінї, і Ґневош. — Мінїстер фінансів Біліньский вніс буджетову провізорию за місяць січень 1897.

Берлин. Наради парляменту відрочено до 12-го сїчня 1897 р.

Париж. В порляментї признав справоздавець Кержеґа, що француска фльота слабша від фльоти тридержавного союза.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Осип Маковей.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.